

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.05.2008, sp. zn. 29 Cdo 699/2008, ECLI:CZ:NS:2008:29.CDO.699.2008.1

Číslo: 23/2009

Právní věta:

V konkursním řízení vedeném na majetek dlužníka podle zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007, není správce podniku dlužníka (povinného) oprávněn zastupovat dlužníka na základě ustanovení § 338k odst. 6 o. s. ř.; to platí i pro tu část konkursního řízení, která začíná podáním návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka a končí rozhodnutím konkursního soudu o tomto návrhu.

Návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka podle ustanovení § 4b zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007 podává správce podniku dlužníka (povinného) svým jménem a nikoliv jménem dlužníka; jde o "navrhovatele konkursu", který nedokládá svou pohledávku za dlužníkem ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 uvedeného zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.05.2008

Spisová značka: 29 Cdo 699/2008

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 14 odst. 1 písm. a) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 14 odst. 1 písm. e) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 14 odst. 1 písm. h) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 218 odst. 1 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 240 odst. 1 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 28a odst. 1 písm. h) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 338k odst. 1 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 4b předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 59 odst. 1 písm. d) předpisu č. 120/2001Sb.
§ 70 odst. 1 písm. d) předpisu č. 120/2001Sb.
§ 71 odst. 1 písm. d) předpisu č. 120/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 16. 10. 2006 prohlásil M ě s t s k ý s o u d v Praze k návrhu věřitelky V., a. s., konkurs na majetek dlužnice K., s. r. o.

K odvolání dlužnice V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 25. 1. 2007 potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o prohlášení konkursu. Odvolání přitom jménem dlužnice podal a jako její zástupce v odvolacím řízení jednal Dr. V. B., coby správce podniku dlužnice (jmenovaný byl ustanoven do funkce exekučním příkazem soudního exekutora o provedení exekuce prodejem podniku ze dne 19. 6. 2006) v exekučním řízení ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5, kde označený soud nařídil exekuci usnesením ze dne 6. 12. 2004.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání podáním doručeným soudu osobně 14. 8. 2008, dožadujíc se odkladu vykonatelnosti napadeného usnesení a jeho zrušení. Při podání dovolání za dlužnici jednal jako její zástupce opět Dr. B., coby správce podniku dlužnice. Správce podniku dlužnice posléze udělil (dne 27. 8. 2007) procesní plnou moc k zastupování dlužnice advokátu JUDr. M. B., který dovolání doplnil vlastním podáním.

Navrhující věřitelka i správkyně konkursní podstaty dlužnice ve vyjádřeních navrhují dovolání odmítnout jako nepřipustné nebo zamítnout jako neopodstatněné, Městské státní zastupitelství v

Praze ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout.

N e j v y š š í s o u d dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je opožděné.

Podle ustanovení § 240 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu:

- (1) Účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Bylo-li odvolacím soudem vydáno opravné usnesení, běží tato lhůta od doručení opravného usnesení.
- (2) Zmeškání lhůty uvedené v odstavci 1 nelze prominout. Lhůta je však zachována, bude-li dovolání podáno ve lhůtě u odvolacího nebo dovolacího soudu.
- (3) Lhůta je zachována také tehdy, jestliže dovolání bylo podáno po uplynutí dvouměsíční lhůty proto, že se dovolatel řídil nesprávným poučením soudu o dovolání. Neobsahuje-li rozhodnutí poučení o dovolání, o lhůtě k dovolání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že dovolání není přípustné, lze podat dovolání do čtyř měsíců od doručení.

Jak je patrné ze spisu, napadené usnesení, obsahující řádné poučení o dovolání, bylo doručeno dlužnici (na adresu jejího sídla, kde je převzal jednatel dlužnice) již 14. 2. 2007. Dr. B. (coby správcí podniku dlužnice) je soud doručil 14. 6. 2007, jak je potvrzováno v dovolání samotném.

Kdyby lhůta k podání dovolání dlužnicí měla být počítána od 14. 2. 2007, posledním dnem lhůty by bylo pondělí 16. 4. 2007 a dovolání podané u soudu osobně až 14. 8. 2007 (a téhož dne teprve vyhotovené) by bylo zjevně opožděné.

Z pohledu úvah o včasnosti dovolání je proto určující, zda dlužník byl v době, kdy jemu samotnému bylo doručeno napadené usnesení (14. 2. 2007), vskutku zastoupen Dr. B. a zda je tedy důvod počítat běh lhůty k podání dovolání až od doručení napadeného usnesení Dr. B.

Ustanovení § 338k o. s. ř. zní následovně:

(1) Správce při výkonu své funkce postupuje podle zákona a dalších právních předpisů a podle pokynů soudu; dbá, aby po nařízení výkonu rozhodnutí nedošlo bezdůvodně ke zmenšení majetku prodávaného podniku, popřípadě aby se majetek podniku očekávaným způsobem zvýšil. K řádnému zajištění majetku podniku činí vhodná opatření, zejména vyrozumí peněžní ústav, že s prostředky na účtu povinného, které slouží k provozování podniku, může povinný nakládat jen s jeho souhlasem. Vyžadují-li to okolnosti případu, může správce vyzvat dlužníky povinného, aby plnění svých peněžitých dluhů skládali na účet povinného, který za tím účelem zřídil. Zjistí-li správce, že součástí podniku je nemovitost, vyrozumí bez zbytečného odkladu příslušný katastrální úřad, že byl nařízen výkon rozhodnutí prodejem podniku a že povinný nesmí bez jeho souhlasu nemovitost převést na jiného, zatížit ji nebo s ní jinak nakládat.

(2) Souhlas správce s úkony povinného musí být udělen písemně; u písemných úkonů musí být obsažen na téže listině. Právní úkony povinného, které učinil bez souhlasu správce, jsou neplatné.

(3) Vyzve-li správce dlužníka povinného, aby plnění svého peněžitého dluhu skládal na určitý účet, nesmí dlužník po doručení výzvy dluh plnit jinak. Nesplní-li dlužník povinného dluh v souladu s výzvou správce, je správce oprávněn domáhat se jako zástupce povinného řádného splnění dluhu.

(4) Neučiní-li povinný řádně a včas úkony potřebné k odvrácení hrozící škody na majetku podniku, je povinen tyto úkony provést správce jako zástupce povinného.

(5) Odmítne-li správce udělit povinnému souhlas k úkonu potřebnému k řádnému provozování podniku, může povinný soudu navrhnout, aby svým usnesením souhlas správce nahradil. Soud o návrhu rozhodne po slyšení správce a povinného; proti jeho usnesení není odvolání přípustné.

(6) Ve sporech a v jiných řízeních, v nichž je povinný účastníkem a které se týkají podniku, je správce oprávněn povinného zastupovat i bez jeho souhlasu; má přitom obdobné postavení jako zástupce účastníka na základě procesní plné moci (§ 28a odst. 1). Po dobu, po kterou správce podniku zastupuje povinného, nesmí jiné osoby povinného zastupovat nebo za něj jednat.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 ZKV, v rozhodném znění, tj. ve znění účinném v době prohlášení konkursu na majetek dlužnice (naposledy ve znění zákona č. 245/2006 Sb.), má prohlášení konkursu na majetek dlužníka - mimo jiné - i tyto účinky:

a/ oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu,
(...)

e/ nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty a k tomuto majetku nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení (§ 28),
(...)

h/ zanikají úpadcovy příkazy, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, plné moci včetně prokury a dosud nepřijaté návrhy na uzavření smlouvy, jestliže se týkají majetku patřícího do podstaty; plné moci udělené dlužníkem pro konkursní řízení zanikají až dnem právní moci usnesení o prohlášení konkursu.

Podle ustanovení § 4b ZKV, v rozhodném znění, dále platí, že byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku nepřevyšuje výši splatných závazků patřících k podniku, je správce podniku povinen bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik.

Zákonná úprava (v § 338k odst. 6 o. s. ř.) nepřiznává správci podniku postavení zástupce povinného v

žádné fázi konkursního řízení.

V té fázi konkursního řízení (řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání), která předchází rozhodnutí o návrhu na prohlášení konkursu, se tento závěr podává již z toho, že v takovém případě nejde o řízení, které by se týkalo pouze podniku povinného, který správce podniku spravuje a ze kterého jedině své postavení zástupce povinného odvozuje.

Konkursní řízení se i v té fázi, jež začíná podáním návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (povinného) a končí rozhodnutím soudu o tomto návrhu, týká jakéhokoliv dalšího majetku dlužníka (povinného), včetně jiného podniku dlužníka (povinného), předjímaného v § 4b ZKV, v rozhodném znění. Uvedené potvrzuje právě posledně označené ustanovení. To totiž zakládá aktivní věcnou legitimaci správce podniku povinného k podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek povinného pouze při zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce prodejem podniku, nadto jen za předpokladu, že důvodem zastavení takového výkonu rozhodnutí nebo exekuce bylo předložení podniku povinného a že povinný zároveň nemá jiný podnik. Vzhledem k tomu, že zastavením výkonu rozhodnutí nebo exekuce prodejem podniku zaniká působnost ustanovení § 338k o. s. ř., je zjevné, že v takovém případě podává správce podniku návrh na prohlášení konkursu nikoli jménem povinného (dlužníka), nýbrž jménem svým (současně jde o „navrhovatele konkursu“, který nedokládá svou pohledávku za dlužníkem ve smyslu § 4 odst. 2 ZKV, v rozhodném znění).

Pro úplnost lze dodat, že činnost prováděná správcem podniku při nařízení výkonu rozhodnutí prodejem podniku povinného ve smyslu ustanovení § 338f a násl. o. s. ř. nebo (jako v posuzované věci) při vydání exekučního příkazu prodejem podniku povinného (§ 59 odst. 1 písm. d/, § 70, § 71 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekučního řádu/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) je prováděním výkonu rozhodnutí nebo exekuce, což platí i pro zastupování povinného ve sporech a v jiných řízeních, v nichž je povinný účastníkem a které se týkají podniku (§ 338k odst. 6 o. s. ř.). Od prohlášení konkursu na majetek povinného, jehož účinky logicky postihují i tu část majetku povinného, kterou je podnik, takovou činnost správce podniku výslovně zakazuje výše citované ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV.

Správce podniku povinného, který po prohlášení konkursu na majetek povinného v různých řízeních, v nichž je povinný účastníkem a která se týkají podniku povinného náležejícího do konkursní podstaty, nadále vystupuje jako zástupce povinného podle § 338k odst. 6 o. s. ř., porušuje zákon, konkrétně § 14 odst. 1 písm. e) ZKV, v rozhodném znění. Uvedené je logickým vyústěním toho, že ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, v rozhodném znění, přechází prohlášením konkursu právo nakládat s majetkem náležejícím do konkursní podstaty povinného na správce konkursní podstaty, což samozřejmě platí i pro podnik povinného, s nímž již správce podniku povinného naopak nakládat nesmí.

S výjimkou konkursního řízení (kde ovšem lze i tak vystačit s argumentací založenou na ustanoveních § 4b a § 14 odst. 1 písm. a/ a e/ ZKV, v rozhodném znění) by ostatně též závěr (že správce podniku od prohlášení konkursu na majetek povinného již povinného - úpadce zastupovat nesmí) plynul i z ustanovení § 14 odst. 1 písm. h) ZKV, v rozhodném znění. Pohlíží-li se totiž na správce podniku při zastupování povinného obdobně jako na zástupce povinného na základě procesní plné moci, platí i pro něj posledně označené ustanovení, na jehož základě procesní plné moci povinného zanikají prohlášením konkursu na majetek povinného.

Z uvedeného plyne, že Dr. B. nebyl v konkursním řízení vedeném na majetek dlužnice ani na okamžik v postavení osoby, na kterou by se mohlo pohlížet (na základě ustanovení § 338k odst. 6 o. s. ř.) jako na zástupce dlužnice na základě procesní plné moci.

Ze spisu je přitom zjevné, že o jiné zmocnění než o to, jež má plynout z ustanovení § 338k odst. 6 o.

s. ř., Dr. B. své aktivity coby zástupce dlužnice v konkursním řízení neopírá.

Doručení napadeného usnesení přímo dlužníku bylo za dané situace v souladu se zákonem a lhůta k podání dovolání dlužníku uplynula (jak vysvětleno výše) již 16. 4. 2007.

Doručení napadeného usnesení Dr. B. naopak žádné účinky z hlediska možného běhu dovolací lhůty nemělo a dovolání, které Dr. B. na základě tohoto doručení podal jako zástupce dlužnice až 14. 8. 2007, je zjevně opožděné.

Nejvyšší soud proto dovolání podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218a o. s. ř. odmítl, aniž se dále zabýval vadou v průkazu zastoupení dlužnice, tedy tím, že advokátu JUDr. B. udělila procesní plnou moc k zastupování dlužnice v dovolacím řízení osoba, které právo jednat za dlužnici nenáleží - srov. § 241b odst. 2 o. s. ř. (s přihlédnutím k ustanovení § 33 odst. 1 písm. b/ ZKV by se další zkoumání této vady nemohlo projevit ani při rozhodování o nákladech řízení).